

Den moderne Tids Overklassemennesker

Naar en dumdristig Eventyrer, styrter sig og sine Ledsaagere i Ulykke, forsøger Nationerne at overgaa hinanden ved, at Nøden Hjelpe-Expeditioner, men Xuden indenfor Landets egne Grænser, hvor tusinder af uskyldigt ramte lider af Arbejdsløshed, Hjemløshed og har Sulteløden i vente, er de moderne Overklassemennesker fuldstændig blinde for.

Nobiles skæbnsvænge Flyvning til Nordpolen og påfølgende Hjelpeaktioner, samtidig som den ene Arbejdsløse efter den anden berøver sig Livet, paa Grund af Næringsløst, har givet den danske Digter Harald Bergstedt Anledning til at skrive følgende alvorlige Bemærkninger om den store Humbug, der er repræsenteret i Overklassen:

— Nobile skal leve! — Amundsen leve! — Wilkins leve! — Det runger af Hurrarab og Nordpolsbegejstring i den toneangivende Verden. De Herre og Damer oppe ved den fine Ende af Samfundets Bord faar daarlige sat sig til Rette paany, for de atter skal op og gå et nyt Værel for en ny Nordpolsfarer.

Og Pokker skulde gaa og blive sure paa en smuk Sommerdag. Disse Nordpolsfarere er jo faktisk friske, forsomre Fyre — af samme Støbning som Kanonkønnen i Tivoli — eller Looping-the-loop-Manden i Cirkus. Nogle Himmelhunde: De har ærlig fortjent et Værel! Og forresten, naar Skaberen har givet os Struber, saa er det vel for at vi kunde bruge dem. Jeg er heri saa fuldkommen enig med den officielle Verden deroppe ved Champagnebordene.

Og Hjelpe-Expeditionerne, som andruster, nu da Italienerne Nobile er dumpet med etsteds deroppe i Ishjornelandet — alle disse Hjelpekibe og Hjelpeflyvere, hele denne Hjelpefeber, der griber den halve Civilisation, denne Hjelpekynske og Hjelpeformnerne angaaende hvem der har Retten til at hjælpe først — jeg finder det altsammen uhyre menneskeligt og uhyre naturligt. Naar Familiens gamle Vinterflue er falden i Terrinen, saa kommer jo alligevel alle syv Skeer færende for at fiske den op, og det er kun menneskeligt, naar Skeerne kommer op at skændes om Opfiskeretten.

Bevares! Æren er det fagreste Træ i Skoven!

Men midt i al denne Ishjerg-Interesse og Nobile-Begejstring havde jeg forleden en stilfærdig og bitter lille Oplevelse, der ligesom tog Glansen af hele Nordpolsentusiasmen.

Nu har Jensen taget Slangen, sagde Fru Hansen. Hun stod ved Indgangen til sin Kolonihave, paa Vej hjem fra Markentenderiet med sin Kurv.

Jensens var deres Omgangssven gennem mange Aar, en enig Tilskuer. Og »Slangen» var en Gasslange. »Taget Slangen» betød simpelthen: taget sig af Dage ved Gas. Det er en Fremgangsmaade, der efterhaanden er bleven saa jævnlig praktiseret — bl. a. indenfor Skomagerkredse, saa den har skabt sig sit eget sproglige Fagudtryk.

Nu har Jensen taget Slangen, sagde Fru Hansen bare. Hun sagde det saa tørt og sagtdmødt som noget, der i Grunden var en naturlig Ting og ikke andet, end man egentlig hav-

de kunnet vente — og samtidig med ligesom en lille ængstelig Skygge over Ordene, som om det var noget, der maaske en skønne Dag kunde banke ogsaa paa andre Døre.

For en 6-7 Uger siden havde Nielsen »taget Slangen» efter 3 Aars Arbejdsløshed. Da havde Jensen sidet i »Lyste-Huset» derude og sagt: Næste Gang kommer Turen vel til den anden End.

Nu havde Skotejsfabrikken lukket, Jensen havde lige haft en Manneds Arbejde — havde ligesom faaet Slangen paa at være Menneske paany — og saa styrtede han ud i den bundløse Arbejdsløshed igen — midt i Pinseliden, i Aarets bedste og skønneste Arbejdstid.

Saa tog han Slangen.

Da tænkte jeg. Aa disse Humbugsligurer i Samfundstoppen deroppe, med al deres Humbugskultur og Humbugpatriotisme og Humbugbegejstring for Berømthed og Reklame!

Deres egne Blittige, jævne Landsmænd kan faa Lov at gaa i Undergangen — ja, i Tusindvis — i en Kulde og Ligegyldighed større end Polens Is. Der er ingen Hjelpeaktioner, ingen ædel Kapperstrid om at hjælpe. Men naar en rig og fornem Italiener selv frivillig styrter sig i Undergangen, som en Flue i en Suppeterrin, saa løfter de Glassene i ædel Begejstring og vræler — paa Hjelpeaktioner! Humbugfolk!!!

Harald Bergstedt.

HANDEL

AF KNUD KORST

Kræmmeraaend.

Saalænge Folk ikke er grebet af Kræmmeraaend, kan man finde umaadelig mange Lighedspunkter mellem deres hele Væremåde og Tankeset, uanset om de indtager vidt forskellige Stillinger i Tilværelsen; Springet er saaledes i Virkeligheden ikke langt fra en stout københavnsk Arbejder til en Godsejer eller Embedsmænd; man skal blot skrive lidt af Fernisen af for at finde Lighedspunkterne.

Men bliver en Mand grebet af Handelsaaend, er det som han skifter Væsen (hvis det ikke er ham medfødt), og det er da ligegyldigt hvad han iøvrigt beskæftiger sig med, man vil altid kunne kende det paa ham. Et Eksempel paa en saadan Omdannelse er den danske Gaardmandstype, der ved Verdenkrigen blev grebet af Handelsfeber, hvorved han paa afgørende Maade skilte sig ud fra det producerende Befolkningslag han egentlig tilhørte, og opnaaede Lighed med Byernes Grosserertypen.

Handelsfolk — i videre Forstand — er en Kategori for sig selv. Handelsmandens Erhverv medfører at hans Syn paa Tingene bliver middelbart, indirekte; godt eller daarlige Arbejde udgør for ham ingen afgørende Forskel — kan det sælges, det er Spørgsmaalet. Et Vandfald vurderer han i Hestekræfter, og et Menneske efter dets Pengeformue. Hans eget Erhverv præger naturligvis ogsaa hans Syn paa andre Menneskers Beskæftigelse; han kan f. Eks. spørge: »Hvilken Forretning driver De?» og faar han til Svar: »Jeg er Embedsmænd?» kan han med en vis Overbærenhed svare: »Tja — det er der jo ingen Risiko ved?»

Eller — naar en Mand taler om en Pejse, han glæder sig umaadelig til, kan han faa stukket følgende Replik ud: »Hvad rejser De?»

Enhver véd af egen Erfaring, hvor gennemsyret Nationerne nu om Dage er af denne Kræmmeraaend. Kræmmeret har der natu-

rligvis altid været (bortset fra de helt primitive Samfund); men der har vel næppe nogensinde for i Historien været en Periode, hvor Kræmmerne var de toneangivende, dem der prægede Tidsanden, saadan som det nu er Tilfældet. I Middelalderen var det f. Eks. Kirken, Godsjerne (Adelen) og Byernes Lavsmestre, der skabte Sæd, Skik og Tankeset; og Traaden i Middelalderens Sædvaner og Tankeset var sandelig ikke Respekt for Profitlungeren; at tage Rente blev anset for at være Åger; naar en Mand tog for meget for sine Varer, blev han sat i Gabestokken, og den schneidige Kræmmer blev betragtet med Mistro — undværes kunde han ikke; men han kunde holdes nede, og i givet Tilfælde blokket for Penge.

Men Handelsaaend har faaet Revanche; thi hele Nutidens Produktions- og Omsetningsvirksomhed er dermed dens Sædvaner og Tankeset har faaet indblest Liv af Handelsaaend. Det er Handelsmanden der er den dominerende, Økonomi, Politikk og Aandsliv. Kapitalismen er et ægte Barn af Handelsaaend; det er Handelsaaend, der har kaldt Fabrikken, Tekniken i det forrygende Tempo, de mægtige Riddomme Storbyerne og Masseproletariatet til Live.

Mindre end nogensinde for kan Handelsaaendens Funktioner undværes; den uhyre Vareomsetning maa formidles, hvis ikke den enorme Menneskemasse, der nu befolker Jorden, skal dø af Sult; Handelsaaendens Initiativ og nyskabende Evne kan ikke undværes. Men Spørgsmaalet er: Kan vi skabe et System, hvor disse Evner og Funktioner bestaar, men hvor Profit, Havesyge og de dertil knyttede moralske og psykologiske Rødsler og Misfærdigheder kan afskaffes?

Det er klart, at det først og fremmest er det ny Samfundslag, det organiserede Masseproletariat, der stiller dette Spørgsmaal, — et Spørgsmaal af uhyre Rækkevidde — fordi det er Proletariatet, der

særlig mærker Skyggesiderne ved Handelsmandens Virksomhed; men dertil kommer flere og flere Folk i andre Stillinger (Embedsmænd, Intellektuelle, Læger, Smaabønder osv. osv.), som enten føler sig bundet og bastet af en kommerciel Formidler (f. Eks. Aandsarbejdere i Afhængighed af Forlag eller Bladgescheft, Smaabønder i Lommen paa Prioritetsbævere), eller som ikke kan finde sig tilrette i den aandelige Atmosfære Handelsaaend producerer.

Paa en vis Maade finder disse Befolkningsmassers Mistillid til Handelsaaend og hvad dens er en Del Forstaelse ogsaa hos Vareproducenter og da navnlig hos Bønder, Gartnere og Fiskere. Dog deres Mistillid til Handelsaaend gælder i Virkeligheden kun Handelsaaend som særlig Stand; thi disse Folk er hyppig selv gennemsyret af moderne Handelsaaend saa godt som nogen, hver for sig ønsker de Toppris for deres Varer; man behøver blot at tænke paa hvordan Bønderne beregner deres Priser paa de Varer, de sælger til Landliggere; de ser i Avisen, hvad Æggene koster i Byen, og den Pris tager de, selv om de blot skal hente Æggene ude i Gaarden, medens Æghandleren i Byen dog haade maa udvandre Transportomkostninger, Husleje etc. etc. Og der er ikke noget at sige til det; de er nødt dertil. Gennem Præken kan man ikke tilvejebringe en mere tilfredsbringende økonomisk Moral.

Paa den anden Side forstaar man, at Bønderne forarges, naar de ser deres Varer blive udbudt i Byen til det dobbelte af den Pris de selv faar af Opkøberne. Og dette er i uhyre mange Tilfælde Reglen. Fordoblingen af Prisen fra det Øjeblik, den forlader Staldøren til den naar Forbrugeren. Selv om Bønden ikke er interesseret i at faa uddyttet selve Handelsaaenden, saer han allsaa paa en Maade interesseret i at Handelsaaenden blive trykket tilbage i andet Plan; det fordi han derved haaber at kunne faa en større Pris selv, dels fordi han kan haabe paa større Salg naar den endelige Køber kan faa mere for sine Penge; og maaske ærgerr det ham i al Almindelighed at den der har det store Arbejde med at producere en Vare, kun faar lige saa meget i Udbytte som den der blot skal dele den ud.

Forsaa vidt er Bøndernes og Forbrugernes (og det vil i Byerne for en meget stor Del sige Industriarbejdernes) Interesser til er vis Grad i Overensstemmelse med hinanden. Men selv dette snævre Problem: at begrænse Handelsaaend som Stand, dens Virksomhed og dens Avancer synes ved nærmere Eftersyn a være uhyre vanskelig. Gang paa Gang har det været under Diskussion. Man har talt op, hvor mange Butikker, der er i Forhold til Be-

folkningen; i Hovedstaden er der 19,000 Butikker, hvilket vil sige, at hver Butik gennemgaaende ska leve af 10 Familier. Man vil paa Forhaand synes, at dette er ganske meningsløst, og at der maa gøres noget for at indskrænke Antallet af Butikker. Thi man er jo klar over at naar Omsetningen pr. Butik et saa ringe som 10 Familiers Vareforbrug tilsammen (hvilket vel kan anslaaes til 15,000, maaske højst 20,000 Kr. aarlig) maa Avancen paa hver Vare være meget høj, hvis ikke Handelsmanden skal dø af Sult.

For at opnaa et færre Antal Butikker med større Omsetning til hver har mange lagt Hjernen Blod; en har fundet ud af, at Retten til at aabne Butik bør bero paa kommunal Bevilling (saaledes som det i Øjeblikket er Tilfældet for Bevarningernes Vedkommende), en anden finder det formaalstjenligt at lægge en fast aarlig Afgift — f. Eks. 500 Kr. — paa hver Butik, uanset Omsetningen, hvilket vil tvinge de daarlige Forretninger til at lukke; en tredje mener, man kan opnaa noget gennem Ændring i Konkursreglerne, idet man mener, at naar Butikslejen ikke er et privilegeret Krav i Konkurstilfælde, vil Husejerne være mere forsigtige end nu med at indrette Butiker.

Silge Projekter har man Gang paa Gang tumlet med, men lige meget hjælper det.

Undertiden hører man følgende Udtalelse: En Gang vil der opstaa en Detailhandels Fjord, der finder ud af, at det er billigere Organisation af Varefordelingen vil ikke alene gavne Forbrugeren, men ogsaa give den, der hilter paa det, en Formue. Dog vi har set, at Oprettelsen af de store Magasiner ikke har gjort Varepriserne billigere end mindste Maade. I udenlandske Byer har man indrettet de saa kaldte Enhedspris-Butiker, hvor alting koster 3 eller 6 Pence, 5 eller 10 Cents osv. — men lad os være enige om, at Grunden til de billige Priser i disse Forretninger, der jo ofte har en fantastisk Omsetning er den simple — at Væren er noget Bras.

Man skal sikkert ikke vente sig for meget af en saadan »Rationalisering» af den private Handel, saa rende til den, der med saa mægtig Succes er gennemført i moderne Industri, det er ligesom al virkelig Konkurrence og rationel Organisation taber Kraften, naar det gælder selve Handelsvirksomheden.

En af Grundene til dette mærkelige Fænomen er dog maaske der meget nærliggende, at det til syvende og sidst slet ikke er saa billig en Affære at distribuere Væren, hvordan man saa vender og drejer sig. Dette Spørgsmaal vil vi prøve at belyse i en følgende Artikel.

Knud Korst.

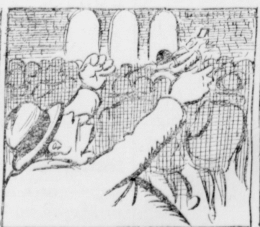
BILLIG EUROPAMESTERSKABS-BILLET

Vor Ven Jens Amager havde ingen Billet til den store Kamp i Gaar; men en »Jobber» havde en, som han stod og viftede skædesløst med.

»De skal faa den for 125 Kroner,» sagde han; men den snedige Jens pustedes kraftigt til Billetten, med det Resultat,

at den blæste langt væk, og for den overraskede Handelsmand saa sig for, var vor Ven forsvundet i Trængslen med den indfangede Billet.

Det viste sig at være en fin Plads til 25 Kroner — uden Forhøjelse — og Fornøjelsen er jo altid dobbelt, naar man er kommen billigt til deuf